

»billedlæsning« af bogen gør læseren fortrolig med hele udviklingen og menneskene i kolonien.

Det var meget at ønske, at der kom et par tilsvarende undersøgelser fra velvalgte egne i det øvrige land. Dels er det ved at være allersidste udkald, hvis man, som her, skal kunne nå at drage fordel af førstegenerationens personlige erindringer – og det er som sagt yderst værdifuldt – dels er der trods alt forskel på Sønderjylland og landet nord for Kongeåen; Sønderjylland er i virkeligheden et relativt husmandsfattigt område. Noget bunder i nationalitetsforholdene, som f.eks. i Sønderjylland virkede dæmpende på de sociale modsætninger, andet i særlig sønderjysk tradition f.eks. med hensyn til aftægt; man kunne også nævne den ublide start hernede på grund af mark-inflationen (hvor forholdene dog vist var lidt mere komplicerede, end de her gøres til). Men hovedbegrundelsen vil naturligvis ligge i, at husmandsbrugets udvikling i perioden 1920-80 er så væsentlig og spændende en side af det danske samfunds udvikling, og at man her finder svar på mange vigtige spørgsmål vedrørende det samfund, vi oplever i 1980'ernes Danmark. Det næst fornødne er at få tilsvarende analyser af levevilkårene for dem på nederste trin af landbostandens sociale rangstige, nemlig den meget talrige landarbejderstand. På grund af det sparsomme skriftlige kildemateriale haster denne opgave mindst lige så meget.

Paul G. Ørberg

Helle-Monette Klein og Keld Søgaard Christensen: *Husmandshjemmet. Kultur og bevidsthed blandt jyske husmænd i 1930'erne*. (Landbohistorisk Selskab, 1984). 103 s., ill., 70,- kr.

Den lille indholdsrige bog bygger på en analyse af det jyske blad »Husmands-

hjemmet« og to propagandafilm fra omkring 1940, »Storbyens Blændværk« og »Mulden drager«.

I et kort, indledende historisk rids redegøres der for, hvor differentieret et begreb »husmand« er. Analysen af nogle årgange af bladet fra 1930'erne med mange velvalgte citater og referater illustrerer udmærket det tidehverv, man stod ved begyndelsen af både økonomisk og kulturelt. Som allerede titlerne antyder, tegner filmene et helt unuanceret sort-hvidt billede af bylivet kontra landbolivet, et forhold som den samtidige kritik betegnende nok knap nok anmærkede. Samlet kan man sige, at bogens idé er god, vi får virkelig et godt indtryk af, hvordan tilværelsen som en helhed burde være i et godt husmandsmiljø efter de skrivende/ledende husmænds mening; bladanalysen giver os også et vist indtryk af, hvordan livet faktisk har været levet, men naturligvis langt fra fyldestgørende, hvad forfatterne selv er udmærket klar over (s. 97). Vi savner i høj grad undersøgelser af lokalsamfund, hvor de specielle forhold – brugstørrelse og brugsform (jordrentebrug), husmændenes rekruttering og deres og børnenes afvandring, skolegangseffekten, forbindelsen til kirkelige retninger og politiske partier, indsatsen i det kommunale selvstyre og andelsbevægelsen o.m.a. – blev gennemanalyseret.

Paul G. Ørberg

Poul Meyer: *Dansk Politik 1944-1984. Politiske begreber*. (G. E. C. Gad, 1984). 159 s., 150,- kr.

I disse randbemærkninger til de seneste fyrré års danske politiske historie har den nu forhenværende professor i statskundskab taget en række mere eller mindre centrale emner op. Der er temaer, der i særlig grad har lagt beslag på